

งานวิจัยสร้างสรรค์บทประพันธ์ดนตรี: “ลมจากทิศใต้”

A Creative Musical Composition: "Wind from the South"

พงษ์สกร รัตนพัทรกุล^{1*}, จุฑาภัทร ถินรัตน์² และ สิริรัฐ พงษ์อารี³

Pongsakorn Rattanapattarakul^{1*}, Chuthaphat Thinrat² and Sirirat Phongaree³

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีสมัยนิยม, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

¹ Lecturer, Department of Popular Music, Faculty of Education and Liberal Art, Hatyai University.

² นักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาดนตรีสมัยนิยม, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

² Student, Department of Popular Music, Faculty of Education and Liberal Art, Hatyai University

³ อาจารย์พิเศษสาขาวิชาดนตรีสมัยนิยม, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

³ Lecturer, Department of Popular Music, Faculty of Education and Liberal Art, Hatyai University

*Corresponding author, E-mail: pongsakorn@hu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยสร้างสรรค์บทประพันธ์ดนตรี “ลมจากทิศใต้” ได้รับแรงบันดาลใจจากเสียงในวัฒนธรรมดนตรีท้องถิ่นภาคใต้ของประเทศไทย ผสมผสานกับความเป็นดนตรีสมัยนิยมที่มีความทันสมัยเป็นสากล โดยดนตรีได้ทำหน้าที่เป็นสื่อทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เพื่อสะท้อนจินตภาพของซ็อบทประพันธ์ “ลมจากทิศใต้” ซึ่งหมายถึงเสียงที่พัดพากลิ่นอายความเป็นภาคใต้ที่มาจากหลากหลายมุมมอง เช่น วิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น ดนตรี ประเพณี วัฒนธรรม การละเล่น อัตลักษณ์ทางภูมิศาสตร์ที่มีดินแดนติดทะเลเป็นส่วนใหญ่ ความเจริญการค้าขายทางทะเลที่มีมายาวนานตั้งแต่อดีต ความสวยงามของดินแดนใต้ที่มีทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล หมู่เกาะต่าง ๆ ที่เป็นเสน่ห์ให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติเดินทางมาเยือนอย่างไม่ขาดสาย

ผู้ประพันธ์จึงสะท้อนแนวคิดโดยนำทำนองเพลง “ฝรั่งยี่แอม” มาเป็นตัวแทนเล่าเรื่องในการมาเยือนของผู้คนต่างชาติในฐานะนักท่องเที่ยวที่ดำเนินชีวิตอยู่ท่ามกลางกลิ่นอายวัฒนธรรมภาคใต้ได้อย่างลงตัว บทประพันธ์นี้ได้ซ่อนองค์ประกอบของอัตลักษณ์ดนตรีใต้ เช่น เสียงฆ้องคู่ ทำนองปี่มโนราห์ จังหวะหน้าทับตะลุง หน้าทับมโนราห์ อยู่ภายในโครงสร้างทั่วทั้งบทเพลง โดยมีการเดินทำนองฝรั่งและพัฒนาทำนองในแต่ละท่อนด้วยวิธีการประพันธ์สมัยใหม่ ผู้วิจัยตั้งใจให้บทประพันธ์นี้มีลักษณะกลมกลืนไปด้วยกันอย่างแยกไม่ออก

บทประพันธ์ดนตรี “ลมจากทิศใต้” เป็นดนตรีบรรเลงไม่มีเนื้อร้อง ให้ความรู้สึกเป็นสากล ผ่านกระบวนการประพันธ์และวิธีการเรียบเรียงเสียงประสานตามหลักทฤษฎีดนตรีตะวันตก เพื่อให้ได้ภาพรวมของเสียงที่มีความสอดคล้องเข้ากันได้อย่างกลมกลืนในทุกมิติ ทั้งสัดส่วนจังหวะ ท่วงทำนองและเสียงประสาน ผู้วิจัยคาดหวังว่าแนวคิดและวิธีประพันธ์ในครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาดนตรีในภาคใต้ของประเทศไทย ให้ก้าวหน้ามีความทันสมัยและเป็นสากลยิ่งขึ้น ผู้ฟังสามารถรับรู้และเข้าถึงดนตรีวัฒนธรรมท้องถิ่นใต้ได้มากขึ้น

คำสำคัญ: การประพันธ์ดนตรี, วัฒนธรรมดนตรีภาคใต้ของประเทศไทย, ฝรั่งยี่แอม

Abstract

The creative research project presents "Wind from the South" music composition. The composition inspiration from the sounds of local music culture in the southern region of Thailand, combined with popular music that is modern and international. Music has served as an intangible cultural medium to reflect the imagery of "Wind from the South". The wind refers to the sound that carries the southern flavor that comes from various perspectives, such as the way of life of local people, music, traditions, culture, games, and geographic identity with most of the land next to the sea. The prosperity of maritime trade has existed since ancient times. The beauty of the southern region with its natural marine resources and various islands is a charm for tourists, both Thais and foreigners, to visit continuously.

The composer therefore reflected the idea by bringing the song "Farang Yi Ham" to present stories about the visits of people who come to live in the culture in the south. This composition incorporates elements of Southern music identity, such as the sound of the double gongs and the melody of the Nora pipe. The rhythm of Thap Talung and Manohra is within the structure throughout the song. It follows a Western melody and develops the melody in each section using modern composition methods. The researcher intends for this piece to be blending together inseparably.

The musical composition "Wind from the South" is a musical instrument with no lyrics. Gives an internationalization feel through the composition process and methods of arranging harmonies according to the principles of Western music theory. To get an overall of sound that is consistent and harmonious in every dimension. both rhythmic, melodies and harmonies. The researcher expects that the concepts and methods in this work will be a guideline for the development of music in the southern region of Thailand. To progress and become more modern and international Listeners can understand and have more access to southern local cultural music.

Keywords: Music Composition, Southern Thai Music Culture, Farang Yi Ham

บทนำ

วัฒนธรรมดนตรีของภาคใต้ มีความเป็นเอกลักษณ์บ่งบอกถึงความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของผู้คนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและศาสนาอยู่ร่วมกัน หรือที่เรียกว่า พหุวัฒนธรรม ผู้คนในภาคใต้จึงได้รับวัฒนธรรมดนตรีการแสดงและการละเล่น มาจากหลากหลายแหล่งรวมกันจนกลายเป็นอัตลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นคนใต้ มีดนตรีเป็นมรดกทางวัฒนธรรมไทย พัฒนาและเปลี่ยนแปลงมาจากยุคสมัยต่าง ๆ ที่เปลี่ยนไป บ่งบอกถึงเอกลักษณ์และค่านิยมความรู้สึกที่ออกมาทางเสียงเพลง ทำนอง จังหวะและการประพันธ์เพลงของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน อาจจะมาจากการพัฒนาของดนตรีไทยในสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองหรือความต้องการ เพื่อตอบสนองผู้ฟังที่มีหลากหลาย ดนตรีและบทเพลงจึงมีความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมของสังคมไทย รวมทั้งบ่งบอกถึงวัฒนธรรมที่มีส่วนร่วมของ

อิทธิพลของตะวันตกและนานาชาติ ทำให้วัฒนธรรมดนตรีมีการเปลี่ยนแปลง รวมถึงเทคโนโลยีเทคโนโลยีและสื่อต่าง ๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมในปัจจุบัน ทำให้องค์ความรู้และผู้ที่เข้าถึงดนตรีนั้นเกิดการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างหลากหลาย บางส่วนอาจชอบทำนองหรือจังหวะบ่งบอกถึงวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นหรือดนตรีพื้นบ้าน ผ่านการถ่ายทอดผ่านครูบาอาจารย์ ศิลปิน หรือบุคคลต่างๆที่ประพันธ์เพลงออกมาให้มีความแตกต่างกัน รวมทั้งนำเอาเทคโนโลยี เข้ามาดัดแปลงแต่ยังคงถึงเสน่ห์ของวัฒนธรรมและดนตรีไทยเอาไว้ ซึ่งต่อยอดศิลปวัฒนธรรมการดนตรีให้คงอยู่ในฐานะ “มรดกภูมิปัญญาของชาติ” (กิตติชัย รัตนพันธ์, 2566)

พรรธน์ ดำรุง (2563) ได้กล่าวว่า “โนราชั้นับัญชิมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ประจำปีพุทธศักราช 2552 ในสาขาศิลปะการแสดง และขึ้นทะเบียนเป็นรายการที่เป็นตัวแทนมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติในปีพุทธศักราช 2564” โนราเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่เป็นที่นิยมของคนในภาคใต้ องค์ประกอบหลักในการแสดงโนรา คือ เครื่องแต่งกาย และเครื่องดนตรีของโนราส่วนใหญ่เป็นเครื่องตีให้จังหวะ ประกอบด้วยทับ (โทนหรือทับโนรา) มี 2 ใบ เสียงต่างกันเล็กน้อย ใช้คนตีเพียงคนเดียวเป็นเครื่องตีที่สำคัญที่สุด เพราะทำหน้าที่คุมจังหวะและเป็นตัวนำในการเปลี่ยนจังหวะทำนองตามผู้รำกลองทำหน้าที่เสริมเน้นจังหวะและล้อเสียงทับ ปี โหม่ง หรือฆ้องคู่ ฉิ่ง และแตร

การประพันธ์เพลง คือ กระบวนการสะท้อนความรู้สึกลึกซึ้งของศิลปินสู่ผู้ฟัง โดยใช้สัญลักษณ์และเสียงเพื่ออธิบายความรู้สึกและบรรยายเรื่องราว ซึ่งปัจจุบันการผสมผสานวัฒนธรรมระหว่างโลกตะวันตกและตะวันออก ก่อให้เกิดแนวดนตรีและทฤษฎีการประพันธ์รูปแบบใหม่ เช่น ดนตรีอิเล็กทรอนิกส์ ระบบไร้กุญแจเสียง (ณรงค์ฤทธิ์ ธรรมบุตร, 2552)

ดังนั้นผู้วิจัยได้สร้างสรรค์บทประพันธ์ดนตรีที่แสดงถึงวัฒนธรรมประเพณี ในรูปแบบของดนตรีบรรเลงที่ทันสมัยเพื่อสืบสานศิลปวัฒนธรรมให้ยังคงอยู่ถึงปัจจุบัน โดยใช้ทำนองของเสียงฆ้องคู่ของภาคใต้ ทำนองปีโนราของภาคใต้และเพลงฝรั่งยี่สาม เป็นองค์ประกอบในการประพันธ์ดนตรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างสรรค์บทประพันธ์ดนตรี โดยใช้อัตลักษณ์ดนตรีท้องถิ่นภาคใต้เป็นส่วนประกอบ
2. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาดนตรีบรรเลงในภาคใต้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. มีผลงานประพันธ์ดนตรีบรรเลงที่ผสมอัตลักษณ์ความเป็นท้องถิ่นใต้เฉพาะตัว
2. เพิ่มการรับรู้และเข้าถึงดนตรีวัฒนธรรมท้องถิ่นใต้

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. วัฒนธรรมดนตรีภาคใต้

“วัฒนธรรม” หมายถึง “วัฒนา” ที่มีความหมายว่า ความเจริญรุ่งเรืองในขณะนั้น และคำว่า “ธัม” มีความหมายว่า การกระทำหรือการปฏิบัติ เมื่อนำคำทั้งสองมารวมกัน หมายถึง การกระทำที่เติบโต วัฒนธรรมจึงครอบคลุมทุกด้านที่มนุษย์สร้างขึ้นไม่ว่าจะเป็นนามธรรมหรือเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ยังหมายถึงรูปแบบพฤติกรรมของสังคมจากอดีตที่ผ่านการเรียนรู้ การประดิษฐ์ การปรับตัว เพื่อตอบสนองความต้องการและการพัฒนาการดำรงชีวิตอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างการเติบโต วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของภาคใต้มีความหลากหลาย เช่น ด้านความเชื่อทางศาสนา การนับถือศาสนาพุทธและอิสลาม ในส่วนของ

ชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ร่วมกันทั้งชาวไทยพุทธ ไทยมุสลิม จีน จีน-มลายู (ยะหยา) การแต่งกายที่มีลักษณะแตกต่างกัน นอกจากนี้ภาคใต้ยังเป็นศูนย์รวมศิลปะการแสดงที่สนุกสนาน คึกคัก ร่าเริง เช่น การแสดงหนังตะลุง มโนราห์ ลิเกฮูลู และร้องเงี้ยว เครื่องดนตรีของภาคใต้ที่ใช้ประกอบการแสดงมีอยู่ 3 ประเภทหลัก ๆ คือ 1.) ประเภทตี เช่น ทับ เป็นกลองทำด้วยไม้เนื้อแข็งซึ่งด้วยหนังสัตว์หน้าเดียวมีหลายขนาดใช้บรรเลงประกอบการแสดงหนังตะลุง เรียกว่า ทับหนัง 2.) ประเภทเป่า เช่น “ปี่ตั้น” นิยมใช้บรรเลงประกอบการแสดงมโนราห์สมัยโบราณ “ปี่กลางหรือเรียกว่าปี่หนังตะลุง” ใช้ประกอบการแสดงหนังตะลุงและมโนราห์ในปัจจุบัน ลักษณะทำด้วยไม้เนื้อแข็งเจาะรูยาวตลอดตัวปี่ มีรูสำหรับเปิดปิดเพื่อเปลี่ยนระดับเสียง 3.) ประเภทสี ได้แก่ “ซอด้วง” ชาวใต้บางกลุ่มเรียกว่า “ซออู้” ใช้บรรเลงประกอบการแสดงมโนราห์และหนังตะลุง ลักษณะเหมือนซอด้วงของภาคกลางแต่กะโหลกซอจะใหญ่กว่า มีสองสายเช่นเดียวกัน (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, 2559)

2. มโนราห์

โนรา หรือ มโนราห์ เป็นศิลปะการแสดงอันเก่าแก่ของชาวภาคใต้ที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย นับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ชาวใต้ได้ร่วมกันสร้างสรรค์ขึ้นมา สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตและสังคม จึงมีความผูกพันกับวิถีความเป็นอยู่ของชาวบ้านมาอย่างยาวนาน การแสดงโนราแบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ โนราที่ใช้การแสดง และโนราที่ใช้ในพิธีกรรม หรือที่เรียกว่า “โนราลงครู หรือ โนราโรงครู” เครื่องดนตรีที่ใช้มีปี่อ้อ 1 เล้า กลองตุ๊ก 1 ใบ ฆ้อง 2 ใบ เพลงที่ใช้ในการแสดงมโนราห์ประกอบด้วย เพลงโหมโรง เพลงบรรเลง เพลงเพลงประกอบรำ เพลงประกอบทำเดิน เพลงขึ้นเครื่อง เพลงลงเครื่อง บันไดเสียงที่ใช้คือ โด ฟาและซอล รูปแบบของทำนองเพลงจะเป็นทำนองแบบสูงขึ้นและต่ำลง สลับกันแบบฟันปลา ลักษณะของหน้าทับและจังหวะถือเป็นส่วนสำคัญและเป็นจุดเด่น มีการผสมผสานระหว่าง ฉิ่ง ฆ้อง กลองตุ๊กและทับ ในรูปแบบจังหวะที่เร็วและช้าสลับกัน (สิงห์คม บริสุทธิ์, 2562)

3. เพลงฝรั่งยี่แอม

เพลง “ฝรั่งยี่แอม” หรือฝรั่ง Hymn มาจากภาษาอังกฤษ “Hymn” ซึ่งเป็นชื่อเพลงสวดหนึ่งที่ใช้ในศาสนาคริสต์ บทเพลงนี้มีการบันทึกว่ามีการบรรเลงในฉบับไทยให้แก่ “ดยุก โยฮันอัลเบิร์ต (Duke John Albert) แห่งเยอรมนี ขณะที่มาเยือนสยามใน พ.ศ.2542 ในการบรรเลงครั้งนั้นปรากฏว่า มจ.จติธรณอม ดิศกุล ได้เข้าร่วมฟังอยู่ด้วยและในเวลาต่อมาจึงได้จดบันทึกไว้ในเรื่อง “การรับตุ๊ก โยฮันอัลเบิร์ต ร.ศ. 238” พิมพ์อยู่ในหนังสือพระราชนิพนธ์ ที่ระลึกในงานฉลองพระชันษา ครบ 84 พรรษา ซึ่งมีความตอนหนึ่งกล่าวถึงเพลงไทยสำเนียงฝรั่งเศษนี้โดยให้ชื่อเพลงว่า “เพลงฝรั่งแดแฮม” ไว้ดังนี้ “เพลงฝรั่งแดแฮม จากที่ มจ.จติธรณอม ดิศกุล ได้ฟังเมื่อคราวยังพระเยาว์ ท่านทราบแต่เพียงว่าเป็นเพลงที่มีสำเนียงเป็นสำเนียงฝรั่งจนกระทั่งวันหนึ่ง มจ.มรยาตรกัญญา ดิศกุล ได้นำเนื้อร้องเพลง “ฝรั่งแดแฮม” ทูลถามสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพว่าเป็นเพลงอะไร สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ จึงได้ตอบผู้เป็นลูกสาวว่า ในขณะที่หมื่นสรรเพชญ์ภักดีได้เป็นอุปทูต ในคณะราชสำนักของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระยามนตรีศรีสุริยวงศ์เป็นราชทูต นำเครื่องมงคลบรรณาการไปเจริญพระราชไมตรีกับสมเด็จพระบรมราชินีนาถวิกตอเรีย (Queen Victoria) และยังมีโอกาสได้เข้าชมพิธีแต่งงานของเจ้าชายเฟรดริควิลเลียม (Prince Frederick William) กับเจ้าหญิงวิลเลียม (Princess William) ณ โบสถ์ชาเปลรอยัล (Chapel Royal Church) ดูจากรายละเอียดหมายเหตุ เป็นเพลงที่มาจากเพลงสวด เพลง The Heavenly Bride-Groom เพราะเป็นเพลงสวดที่ใช้ในงานแต่งงาน และสำนวนภาษาก็เป็นคำร้องตามลีลาการสวดในนิกายโปรเตสแตนต์ ซึ่งเป็นนิกายประจำราชวงศ์อังกฤษ” (อติภพ ภัทรเดชไพศาล, 2560)

สุกรี เจริญสุข (2564) ได้กล่าวถึงที่มาของ “เพลงฝรั่งยี่แอม” ในการแสดงออร์เคสตรา ชุดการแสดงเสียงอดีตสร้างจินตนาการภาพโบราณ เล่นเพลงอยุธยาหน้าวัดพระราม วันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 ได้กล่าวว่า เพลงฝรั่งยี่แอม อยู่ในวงปีพาทย์ในสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยในสมัยนั้นกรุงศรีอยุธยามีโบสถ์คริสต์อยู่หลายแห่งที่ดูแลโดยชาวโปรตุเกส ชาวฮอลแลนด์และชาวฝรั่งเศส ในพิธีการแต่งงานของชาวคริสต์จะมีการใช้เพลงสวดประกอบพิธี โดยใช้เพลง The Heavenly Bride-Groom เมื่อวงปีพาทย์ของไทยได้ฟัง จึงนำไปแปลทำนองจนกลายเป็น “เพลงฝรั่งยี่แอม”

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาบทเพลงวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคใต้ มีขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาดนตรีตะลุง มโนราห์ จากการสืบค้นบทความและฟังจากอินเทอร์เน็ต นำมาใช้เป็นองค์ประกอบเพื่อสร้างสรรค์บทประพันธ์ดนตรี “ลมจากทิศใต้” ได้แก่ ทำนองฆ้องคู่ ทำนองขึ้นหัวปี จังหวะหน้าทับโนราห์ทำบท มาเขียนเป็นโน้ตสากลผ่านโปรแกรม Sibelius

1.2 กำหนดทำนองหลัก โดยเลือกทำนองเพลง “ฝรั่งยี่แอม” จากที่ได้ศึกษาประวัติความเป็นมา ความน่าสนใจ ช่วงเสียง นำมาใช้เป็นทำนองหลักและพัฒนาทำนองต่อยอด โดยทำนองนี้มีลักษณะที่จดจำได้ง่าย เหมาะที่จะนำมาทำเป็นเพลงบรรเลงสมัยนิยม

2. กำหนดโครงสร้างการประพันธ์ดนตรี

โครงสร้างประกอบด้วยท่อนหลักทั้งหมด 4 ท่อน เรียกว่าท่อน A-B-C-D แต่ละท่อนมีการเลือกใช้อองค์ประกอบที่แตกต่างกัน โดยองค์ประกอบในโครงสร้างตั้งแต่ท่อน A-B-C ถูกพัฒนาให้มีลักษณะผสมผสานเข้าด้วยกันและปรากฏอีกครั้งในท่อน D

3. ศึกษาช่วงเสียง ทำนอง และลักษณะเด่นที่เกิดขึ้นบ่อยในดนตรีประกอบการแสดงมโนราห์ และตะลุง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวคิดในการกำหนดบันไดเสียง และโครงสร้างคอร์ด

4. ประพันธ์ดนตรีด้วยวิธีการพิมพ์โน้ตผ่านโปรแกรม Sibelius

5. นำโน้ตที่ได้จากโปรแกรม Sibelius แปลงเป็นไฟล์มาตรฐานสำหรับการใส่รหัสเสียงรูปแบบดิจิทัล (midi) นำเข้าสู่โปรแกรม Logic Pro เพื่อทำขั้นตอนการบันทึกเสียง จัดวางสมดุลเครื่องดนตรีในท่อนต่าง ๆ รวมถึงการปรับปรุงคุณภาพเสียงในขั้นตอนสุดท้าย

ผลการวิจัย

1. แนวคิดโครงสร้างบทประพันธ์ดนตรี “ลมจากทิศใต้”

ผู้วิจัยมีแนวคิดในการสร้างสรรค์บทประพันธ์ดนตรีบรรเลง โดยกำหนดสังคีตลักษณะแบ่งออกเป็น 4 ท่อน ประกอบด้วยท่อน A-B-C-D และมีอัตราจังหวะ 4/4 สอดคล้องกับลักษณะที่มักพบได้ทั่วไปในดนตรีท้องถิ่นใต้ เช่น ตะลุง มโนราห์ ใช้อัตราความเร็ว 86 bpm กำหนดให้อยู่บนกุญแจเสียง D เมเจอร์ สัดส่วนจังหวะนำมาจากองค์ประกอบเด่นในดนตรีตะลุง มโนราห์ เช่น สัดส่วนหน้าทับกลอง สัดส่วนทำนองปี โน้ต และจังหวะจากฆ้องคู่

2. แนวคิดการสร้างสรรค์ทำนองหลัก

ผู้วิจัยยืมทำนองจากบทเพลง “ฝรั่งยี่แอม” มาดัดแปลงทำนองและขยายทำนอง โดยใช้ทริมเบต และ อัลโตแซ็กโซโฟน เป็นเครื่องดนตรีดำเนินทำนอง

ภาพที่ 1 แสดงทำนองหลักที่ยืมจากเพลง “ฝรั่งยี่แถม”

3. แนวคิดการสร้างสรรคทำนองรอง

ผู้วิจัยใช้องค์ประกอบที่ได้จากดนตรีมโนราห์ ที่เรียกว่า “ขึ้นหัวปี” มาดำเนินทำนองประสาน และพัฒนาทำนองย่อยในบทประพันธ์ โดยใช้ทริมเป็ต และ อัลโตแซ็กโซโฟน เป็นเครื่องดนตรีหลักดำเนินทำนอง

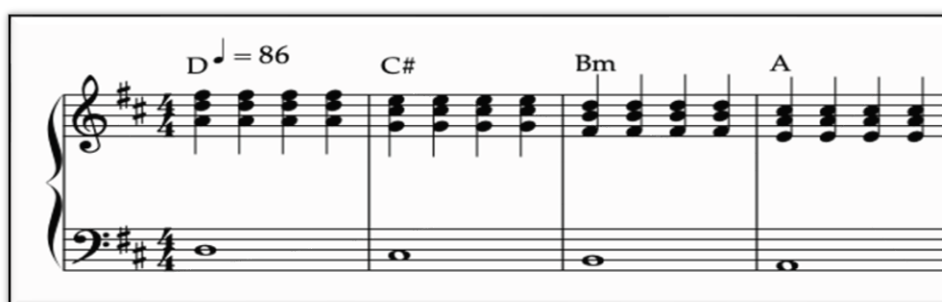

ภาพที่ 2 แสดงทำนองรองบทเพลง “ลมจากทิศใต้”

4. แนวคิดการดำเนินคอร์ด “ลมจากทิศใต้”

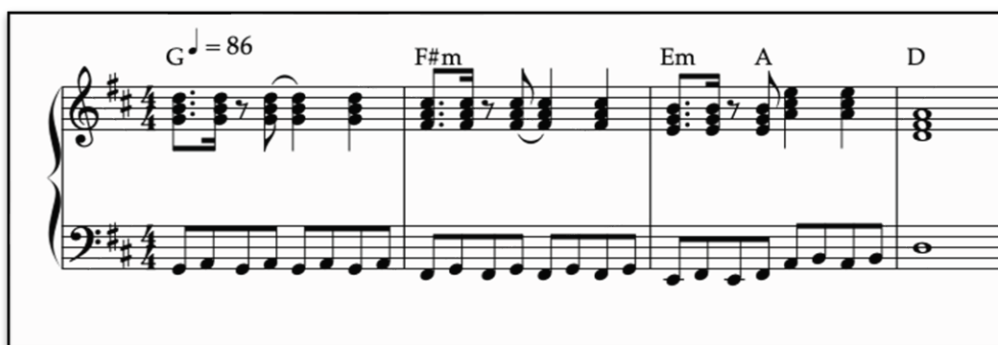
เนื่องจากบทประพันธ์ “ลมจากทิศใต้” มีจุดประสงค์ที่ต้องการให้มีความเป็นบทเพลงบรรเลงในแนวสมัยนิยมที่มีความทันสมัย แต่ยังคงสอดแทรกเอกลักษณ์ของดนตรีใต้ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้กลุ่มโน้ตบนกุญแจเสียง D เมเจอร์ ซึ่งมักพบในวัฒนธรรมดนตรีท้องถิ่นใต้ โดยใช้คอร์ดประเภททริยแอด ซึ่งแต่ละคอร์ดประกอบไปด้วยกลุ่มโน้ต 3 ตัว มีทางเดินคอร์ด ดังนี้

ท่อน A และ ท่อน B ใช้การดำเนินคอร์ดตามลำดับดังนี้ I - vii - vi - V

ภาพที่ 3 แสดงการดำเนินคอร์ดในท่อน A และท่อน B

สำหรับการเดินคอร์ดในท่อน C ใช้คอร์ดตามลำดับ ดังนี้ IV – iii – ii – V – I

ภาพที่ 4 แสดงการดำเนินคอร์ดในท่อน C

5. แนวคิดการในประพันธ์จังหวะ

ผู้วิจัยใช้องค์ประกอบที่ได้จากดนตรีมโนราห์ ที่เรียกว่า “จังหวะหน้าทับโนราทำบท” โดยปกติจะใช้กลองตุ้มในการบรรเลง ในการประพันธ์งานชิ้นนี้ได้นำรูปแบบของจังหวะหน้าทับโนราทำบทบนกลองตุ้มมาประยุกต์ให้กลองชุดบรรเลงแทน

ภาพที่ 5 แสดงการใช้ “จังหวะหน้าทับโนราทำบท” บนกลองชุด

6. ภาพรวมผลงานประพันธ์ดนตรี “ลมจากทิศใต้”

ท่อน A ได้นำอัตลักษณ์ของดนตรีมโนราห์ที่เป็น “ทำนองห้องคู่” มาเป็นองค์ประกอบเริ่มต้นในการประพันธ์ โดยทำนองนี้เป็นเสียงที่คุ้นเคยได้ยินบ่อยในดนตรีท้องถิ่นได้ ทำนองห้องคู่ปรากฏครั้งแรกในท่อน A ช่วงนำเสนอดังแต่ห้องที่ 1- 16

ท่อน B ห้องที่ 17-32 เครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงได้แก่ เปียโน กลองชุด กีตาร์เบสไฟฟ้า อัลโตแซกโซโฟนและทรัมเป็ต โดยให้อัลโตแซกโซโฟนบรรเลงทำนองหลัก การปรากฏของโน้ตในห้องที่ 19 เป็นโน้ตที่เกิดจากการนำเสียงปีที่มีลักษณะเป็นทำนองเด่นของดนตรีท้องถิ่นได้มาใช้ ทำนองนี้เรียกว่า “ขึ้นหัวปี” โดยกำหนดให้ทรัมเป็ตเป็นผู้บรรเลงทำนอง มีการสอดแทรกจังหวะด้วยกลองชุด ในส่วนของทำนองห้องคู่ยังคงปรากฏในท่อน B มีลักษณะเป็นทำนองประสานอยู่เบื้องหลัง ใช้เปียโนในการดำเนินทำนอง พัฒนาสัดส่วนจังหวะเปลี่ยนไปอย่างช้า ๆ

ท่อน C ห้องที่ 33-56 เครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงได้แก่ เปียโน กลองชุด กีตาร์เบสไฟฟ้า อัลโตแซกโซโฟนและทรัมเป็ต ในท่อน C ปรากฏทำนองเพลง “ฝรั่งยี่แอม” ครั้งแรกอย่างชัดเจน โดยดำเนินทำนองแบบถาม-ตอบ มีการประสานเสียงแบบตะวันตกผสมผสานทำนอง “ขึ้นหัวปี” และ

“ทำนองห้องคู่” โดยผู้วิจัยได้ดัดแปลงให้มีความเป็นดนตรีบรรเลงแบบสมัยนิยมมากขึ้น ในการบรรเลงในท่อน C สื่อถึงความสนุกสนาน ครึกครื้น

ท่อน D ห้องที่ 57-64 เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลง ได้แก่ เปียโน กลองชุด และทรัมเป็ต ซึ่งในท่อน D มีทำนองที่พัฒนามาจาก “ฝรั่งยี่แสม” เป็นทำนองใหม่ ดำเนินทำนองด้วยทรัมเป็ต และมีการใช้ “จังหวะหน้าทับโนราทำบท” เข้ามาเสริม โดยประยุกต์สัดส่วนจังหวะที่บรรเลงบนกลองชุดผสมผสานเข้าสู่จังหวะหน้าทับ ภาพรวมการพัฒนาในท่อน D มีการอ้างอิงคอร์ดจากท่อน A และในช่วงสุดท้ายของท่อนจะเชื่อมกลับไปสู่ดนตรีในท่อน B อีกครั้ง

สรุปและอภิปรายผล

1. จากการศึกษาทำนองของบทดนตรีท้องถิ่นใต้ ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบจาก “ทำนองห้องคู่” เสียง “ขึ้นหัวปี” สัดส่วน “จังหวะหน้าทับโนราทำบท” และทำนองบทเพลง “ฝรั่งยี่แสม” มาใช้สร้างสรรค์บทประพันธ์ ทำให้ผู้วิจัยซาบซึ้งถึงความเป็นมาของวัฒนธรรมภาคใต้ สิ่งที่น่าสนใจที่พบระหว่างสืบค้นดนตรีท้องถิ่นใต้และบทเพลง “ฝรั่งยี่แสม” คือ เพลงทั้งสองบทมีประวัติที่มาสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน และยังคงอยู่ในปัจจุบัน จึงเป็นผลดีที่ทำให้วัฒนธรรมนี้ยังคงอยู่ต่อไป

2. การประพันธ์ดนตรี “ลมจากทิศใต้” ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้อย่างสมบูรณ์ เป็นบทประพันธ์ที่สร้างสรรค์จากการผสมผสานวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านภาคใต้ โดยนำเพลง “ฝรั่งยี่แสม” มาเรียบเรียงแก้ไข พัฒนา สามารถอธิบายด้านทฤษฎีดนตรีที่ผสมผสานอยู่ในบทประพันธ์ได้อย่างชัดเจน

3. การสร้างสรรค์ดนตรีบรรเลงร่วมสมัยครั้งนี้ จึงเป็นแนวทางใหม่ที่ผสมผสานดนตรีตะวันตกเข้ากับดนตรีพื้นบ้านภาคใต้ เป็นบทเพลงร่วมสมัยที่ส่งเสริมให้เกิดสุนทรียภาพในการฟังดนตรี

เอกสารอ้างอิง

- กิตติชัย รัตนพันธ์. (2566). การสร้างสรรค์บทเพลงชุด ดุริยศิลป์ถิ่นปักษ์ใต้ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ศึกษาศาสตร์). สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, กรุงเทพฯ.
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (2559). วัฒนธรรม: วิถีชีวิตและภูมิปัญญา. นครปฐม : รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977).
- ณรงค์ฤทธิ์ ธรรมบุตร. (2552). การประพันธ์เพลงร่วมสมัย (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรัตน์ ดำรุง. (2563). โนรา: ศิลปะการร้องรำที่ผูกพันกับชีวิต. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม.
- สิงห์คม บริสุทธิ์. (2562). มรดกวัฒนธรรมภาคใต้. นนทบุรี : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
- สุกรี เจริญสุข. (2564). “เพลงฝรั่งยี่แสม” ในการแสดงออร์เคสตรา ชุดการแสดงเสียงอดีตสร้างจินตนาการภาพโบราณ เล่นเพลงอยุธยาหน้าวัดพระราม. สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2567 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=qecYgGN1Kmc>
- อติภาพ ภัทรเดชไพศาล. (2560). เพลงฝรั่งยี่แสมหรือฝรั่ง hymn : รูปเงาแห่งเสียง. สืบค้นเมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2567 จาก <https://siamrath.co.th/n/15768>